

80 000 pientä pakolaista

Dokumenttielokuva Sotalapset on kertomus sodasta – ei kuitenkaan taistelukentillä, vaan kotirintamalla. Sinä tutustutaan seitsemän lapsen kohtaloihin sotaa paossa Ruotsissa. He kuuluvat kaikkiaan lähes 80 000 suomalaisen sotalapsen joukkoon. 40 000 heistä on yhä elossa, osa jäl läntisiin naapurimaihin pysyvästi – ja osa on kadonnut jäljettömiin.

Erja Dammertin elokuvan rakenne on yksinkertainen, tv-dokumenteista tuttu. Seitsemän miestä ja naista saavat siinä kertoa itse omat lapsuudentarinansa. Heidän samankaltaiset, mutta eri tavalla päättyneet kokemuk-

SUOMEN KIELI UNOHTUI

”Ainoa sana mikä mulle jäi niinku tonne kotiloon, mikä ei unehtunu koskaan, oli se äiti. **Jouko Lehtonen**

sensa Dammert on sommitellut lomittain katsojan vertailtavaksi.

Kaikille seitsemälle haastateltavalle 60 vuoden takainen lähtö Ruotsiin ja epätietoisuus määränpäästä on ollut samanlainen järkytys. Mutta perillä ja erityisesti kotiinpaluun koittaessa haastateltavien kokemukset eroavat toisistaan. Jotkut olivat kiintyneet uusiin sijaisperheisiinsä, jollekin ne jäi-

vät etäisemmiksi. Toiset ikävoivät suomalaisia vanhempiaan, kun toiset eivät heitä vuosien jälkeen edes tunnistanee. Kaikki olivat unohtaneet suomen kielen.

Osa sotalapsista ei koskaan uudestaan sopeutunut synnyinmaahansa, vaan palasi myöhemmin Ruotsiin.

Sotalapset-elokuvassa on paljon puhetta, mutta myös kiitettävästi arkistomateriaalia, josta rosoisimmat ja harvinaisimmat ovat peräisin yksityisistä kokoelmista. Elokuva kuvittaa aiheitaan perin vähän ja pyrkii luottamaan kertomusten kantaavuuteen sellaisinaan.

Ja kantavathan ne. Sotalapset kasvaa kertomukseksi äitien, isien ja lasten tekemistä vaikeista valinnoista. Niitä tulee kaikilla joskus vastaan, mutta toivottavasti maailma ei koskaan enää tuo eteemme mitään tämän kaltaista.

Joku vanhemmista perusteleeekin elokuvassa suurta siirto-operaatiota toteamalla, että parempi oma lapsi rajan takana Ruotsissa kuin kotikaupungin hautausmaalla.

Terjo Toivanen

Jouko Lehtonen oli alle 3-vuotias, kun hänet lähetettiin Ruotsiin. Sotalapset-elokuvassa nykyään 63-vuotias Jouko muistelee lapsuuttaan sotaa paossa yhdessä kuuden muun kohtalotoverinsa kanssa.

SOTALAPSET 2–12-VUOTIAITA

- Talvi- ja jatkosodan aikana Suomesta siirrettiin lähes 80 000 lasta. Suurimman osan otti vastaan Ruotsi, mutta myös Tanska ja Norja vastaanottivat joitakin tuhansia lapsia.
- Syinä siirroille olivat Suomen vaikea nälkätalvi vuonna 1942, sekä Helsingin suurpommitukset vuonna 1944.
- Aloite lastensiirtoihin lähti Ruotsista.
- Talvisodan aikana lähetettiin enimmäkseen alle 6-vuotiaita lapsia. Myöhemmin ikärajaa nostettiin 12 vuoteen.
- Useimmat sotalapset sijoitettiin Ruotsissa perheisiin.
- Lasten kotinkutsu oli yhteiskunnallinen aloite, sillä Suomi tarvitsi kaikki jälkeläisensä. Kaikki vanhemmat eivät kuitenkaan enää halunneet lapsiaan takaisin.